

Kırsal Yaşamda Kadın ve Din (Konya Örneği)

Halide Nur ÖZÜDOĞRU ERDOĞAN

Çizgi Kitabevi, Konya 2010, 221 sayfa.

Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNDER*

Toplumsal problemlerin tespiti ve çözümü büyük ölçüde alan araştırmaları ile mümkün olabilmektedir. Bu tür araştırmalardan elde edilecek verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanması birer geri bildirim olarak sosyal bilimlerin alanında çalışanlara, sosyal hizmet sunan kurum ve kuruluşlara katkı sağlayabilecektir. Eğer söz konusu olan din ve dini yaşayış ise bu tür alan araştırmaları daha da önemli hale gelmektedir. Dinin anlaşılması ve uygulanması bölgelere ve buralarda yaşayanlara göre farklılık arz edebilmektedir. Bunun tespiti yapılacak gözlem, anket, yüz yüze görüşme teknikleri ile mümkündür. Böyle bir çalışma ile karşı karşıyayız. Yazarımız Halide Nur Özudođru Erdoğan Konya ili Karapınar İlçesi Hotamış ve Avşar-Çetmi Kasabalarında yaşayan 18 yaş üstü 415 bayana, dini anlayış ve algılamalarını belirlemek için anket uygulamış ve elde ettiği verileri değerlendirmiştir.

Kitap üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmada izlenen yöntem, denenceler, çalışmanın amacı gibi teknik bilgilere yer verilmiştir. Birinci bölümde sosyal değişme, din, din ve toplum ilişkisi, sosyal değişme sürecinde kadın, kırsal kesimde yaşayan kadın ve din ilişkisi kavramsal olarak incelenmiştir. İkinci bölümde ise araştırmanın yapıldığı Hotamış, Avşar ve Çetmi kasabaları hakkında genel bilgiler verildikten sonra, örneklem olarak seçilen kadınların demografik, ekonomik özelliklerine ait istatistikî bilgiler verilmektedir. Kadınların dini yaşantılarına ait tablolar ile devam eden çalışma; inanç esasları, dini pratikler, dini bilgi ve dini kitaplarla ilgili sayısal verilerle devam etmektedir. Dinin toplumsal etkisi karşısında kırsal kadın başlığı altında; çocukların din eğitimi ihtiyacının nereden ve nasıl karşılanacağı, gerekli görülen düzeyi, dini sohbet ve vaazlara katılma, etkilenme düzeyi, kadın din görevlisi ihtiyacı gibi hususlara ait veriler ortaya konulmuştur. Dini tutum ve davranışların ekonomik ahlakla ilişkileri, din ve kişiler arası ilişkiler, din ve aile ilişkilerindeki değişimler, evlilik, aile içi şiddet, çocuk sayısı, çocuklara verilen isimler, çocukların kıyafetleri, kadınların çalışması, kitle haberleşme araçları ile ilgili davranışlar, boş zamanlarını değerlendirme, kitap okuma alışkanlığı, dini yaşam ve yaş grupları arasındaki ilişki, kırsaldaki kadının dindarlık düzeyi, dini tutum ve davranışların siyasal tutuma etkisine dair tablolar verilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırma, geleneksel halk dindarlığını muhafaza etmekle birlikte, yaşanan değişimin etkisi ile dini hayatın çeşitli düzey ve yoğunlukta farklılaştığını ortaya

* Yrd. Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, monder@ibu.edu.tr

koymuştur. Kırsal kesimde yaşayan kadınların mistik ve merasimci dindarlığa eğilimli, büyüsel-şekilsel formlara daha yatkın oldukları görülmüştür. Dindarlığın pratik boyutuna ilgi yaşa bağlı olarak artmaktadır. Kadınların eğitim düzeyindeki artış, geleneksel halk dindarlığının yerini, dini anlayış ve tutumlarda bireysel ve rasyonel bir dindarlığın almasına yol açmaktadır. Eğitim seviyesinin yükselmesi dini cemaatlere katılımı da azaltan bir unsur olarak belirlenmektedir. Kadınların sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olması, kaderci ve teslimiyetçi bir inanç anlayışına yol açmaktadır.

İbadetler konusunda ortaya çıkan durumu şöyle özetlemek mümkündür: Ramazan orucu sosyo-ekonomik duruma bağlı olmadan her kesimde yoğun bir ilgi ile karşılanmaktadır. Diğer mali ibadetlerde ise sosyo-ekonomik duruma göre ilgi düzeyi farklılaşmaktadır. Evlilik dini ritüellerin daha düzenli yapılması ve sosyal barışın yaygınlaşması sonucunu doğurmaktadır. Kadınlar arasında inanç esasları konusunda bir problem olmamakla beraber, ibadetleri yerine getirme bakımından farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Sürekli namaz kılanların oranı % 69.9, oruç tutanların oranı % 96.6, kurban kesenlerin oranı % 80.2, zekat verenlerin oranı % 62.9, hacca gidenlerin oranı ise % 80.7 olarak ortaya çıkmaktadır. Şehir merkezine uzak olan yerleşim yerlerinde ibadet ve dini pratikleri yerine getirme oranı, şehre yakın yerleşim yerlerine göre daha yüksektir.

Kırsal kesimde yaşayan kadınlar üzerine yapılmış bu sosyolojik çalışma önemli bilgileri ve tespitleri içermektedir. Kadınların toplumun şekillenmesinde ve yeni neslin eğitimindeki rolleri düşünüldüğünde çalışmanın önemi daha da artmaktadır. Kadınlara yönelik hizmetlerin geliştirilmesi, verilecek dini bilgilerin muhtevasının belirlenmesi safhasında, çalışmada ortaya çıkan verilerden faydalanılmalıdır. Özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimleri ve alanda çalışan personelleri sunacakları hizmetlerde bu çalışmadan faydalanmalıdırlar. Yazarı böylesine toplumsal, dini ve sosyal derinlikli bir çalışma yapmasından dolayı tebrik ediyor, yeni çalışmalarını bekliyor ve başarılar diliyorum.